

Postrehy, poznámky a odporúčania
po návšteve objektov
ALŠOVEJ JIHOČESKEJ GALERIE

České Budějovice

2010

ALŠOVA JIHOČESKÁ GALERIE – PŘEKLAD ZPRÁVY

(postřehy, poznámky a doporučení)

Málokterá česká galerie se může pochlubit umístěním v tak atraktivní lokalitě jako Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou. Je příspěvkovou organizací Jihočeského kraje, v jehož působnosti je od 1. 10. 2001. Podle Zřizovací listiny je jejím hlavním posláním plnit funkci galerie ve smyslu ustanovení zákona č. 122/2000 Sbírky o ochraně sbírek muzejní povahy a jak se píše ve Výroční zprávě Alšovy jihočeské galerie za rok 2009 - hlavně „získávat, shromažďovat, trvale uchovávat, evidovat, odborně zpracovávat a zpřístupňovat veřejnosti sbírky muzejní povahy“.

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou realizuje svoji činnost ve třech samostatných objektech:

1. v objektu bývalé jízďárny státního zámku Hluboká (tam je zároveň sídlo organizace)
2. v domě č. 22 v ulici U Černé věže v Českých Budějovicích, v tzv. Wortnerově domě
3. v bývalém zámeckém pivovaru v Bechyni, kde je umístěno Mezinárodní muzeum keramiky

Ve výše uvedené Výroční zprávě se na str. 6 konstatuje že: „dislokace prostorů galerie ve třech místech jihočeského regionu zvyšuje provozní výdaje a organizační náročnost, na druhé straně má galerie, která je jako muzeum výtvarného umění v rámci jihočeského kraje jedinou organizací svého druhu, vytvořen významný prostor k plnění svého poslání na území celého kraje.“

Dovolte nyní několik postřehů jak galerii vnímají návštěvníci.

1.

Atraktivní prostory - fádňí výstavy

Jednoznačně je možné konstatovat, že především galerijní objekty a výstavní prostory v Hluboké nad Vltavou a Českých Budějovicích jsou pro návštěvníky velmi přitažlivé a osobité. Historické interiéry nabízí dvě možnosti využití ve vztahu k vystavovanému umění. Buď jich lze využít jako dokonalou symbiózu, nebo naopak, protikladem vytvořit napětí. V současnosti (srpen 2010) však všechny expozice potlačují historické určení výstavních síní na úroveň skladových prostor. Expozici gotických plastik nevyjímaje.

Zde se dostáváme do rozporu hned s první z deseti největších úspěchů galerie v roce 2009 – získání ocenění v soutěži Gloria Musaealis 2008 – III. místem v kategorii „výstavní počín roku“ za obnovenou expozici gotického umění, malířství a sochařství. Svoje tvrzení

dokládáme následujícími fakty:

V dané podobě, je expozice, nudná, bez nápadu. Je to škoda, především jestliže si uvědomíme, že tato expozice „patří k základním pilířům Alšovy jihočeské galerie a je svým rozsahem a kvalitou vystavených uměleckých děl druhou nejrozsáhlejší a nejvýznamnější sbírkou gotického umění v ČR“ (Výroční zpráva 2009, str 15).

Autoři výstavy měli vynaložit více úsilí, aby našli příběhy uvnitř samotné expozice. Například aby demonstrovali změny ve vývoji madon během desetiletí a staletí, obdobně mohli postupovat při prezentaci piet a křížů. Při seřazování výstavy se neměli podřizovat jen letopočtům vzniku jednotlivých artefaktů. Návštěvník si potřebuje po shlédnutí určitého počtu soch, které jsou si navíc velmi podobné, oddychnout. To mu může umožnit jen výstava, která má rytmus a členění. Základní informace by neměli chybět ani o zadních stranách deskových maleb.

U zmiňované expozice by bylo třeba víc informací o gotice samotné. Představit objekty a místa, ze kterých díla pocházejí a současně nenápadně informovat návštěvníky o dalších zajímavých místech kraje, které je vhodné navštívit. V roce 2009 byl natočen výukový film Gotické umění, ve kterém se objevují záběry z patnácti lokalit Jihočeského kraje (připomeňme Český Krumlov, České Budějovice, Dívčí Kámen, Hluboká nad Vltavou, Kleť, Rožmberk a další). Zájemcům a školním výletům jej promítnou na požádání. Jsme přesvědčení, že by se měl promítat nonstop, aby jej mohli vidět i ostatní návštěvníci, kteří možná ani netuší, že takovýto film existuje. O zahraničních návštěvnících už ani nehovořit.

Nechceme degradovat práci tvůrců této expozice, chceme jen poznamenat, že i s tak náročným materiálem, který je prezentovaný na této výstavě je možné pracovat tvořivě a netradičně. Chceme proto upřít pozornost na projekty oceněné v soutěži Gloria Musaealis 2009. Konkrétně na expozici Doba zmaru a naděje, která připomíná události druhé světové války, ale je koncipovaná dynamicky, prostřednictvím autentických předmětů, map, aranžovaných scén, dobových filmových záběrů, pomocí světelných a zvukových efektů. Multimediálně. Anebo interaktivní výstavu Darwin - jedinou v ČR k dvoustému výročí narození zakladatele evoluční teorie. Připomínáme tyto výstavy, i když jsou tematicky diametrálně odlišné. Jde o přístup jakým jsou zpracované. Určitě by bylo možné udělat i expozici gotiky dynamickou, multimediálnější, i když galerie prezentuje pouze zlomek z rozsáhlé produkce středověkých uměleckých škol (vystavených je 142 exponátů).

Vraťme se k Výroční zprávě, k deseti největším úspěchům galerie v roce 2009. V bodě 2 je uvedené dokončení opravy a přestavby stálé expozice Nizozemského malířství 16.– 18.

století, bohužel, expozice nepřináší hodnoty, které slibuje název, výsledkem je zklamání návštěvníka. Úroveň vystavených děl je velmi různorodá, spojuje je jen země původu a čas. Možná by bylo řešením udělat důkladnou selekci a několika skutečně kvalitním dílům dát čestné místo v interiéru samotného zámku. Stálou expozici zrušit, a získaný prostor poskytnout gotice, aby mohla být prezentována velkoryseji. V současné podobě, ani po technických a koncepčních změnách, po výměně panelů a instalaci nového kvalitního bodového osvětlení totiž není expozicí, která by přilákala větší počet návštěvníků.

Sál bývalé jízárny v sousedství zámku je jednoznačně promarněnou příležitostí. Mělo by být ctí vystavovat v tomto prostoru, ale dramaturgie výstav tomu nenasvědčuje. Alespoň jednou za rok by se mělo v ní mělo objevit jedno velké jméno. Jenže výběr výstav jakoby neměl pána. Existuje dlouhodobější výstavní koncepce? Proč se výstavní dramaturgie orientuje jen na výtvarné umění? I renomované zahraniční galerie dávají prostor např. fotografii, která po nástupu digitalizace zažívá obrovský boom. A nejenom to – opouštějí od klasických statických instalací a ke slovu se čím dál víc dostávají multimediální projekty. Připomeňme například: Galéria města Bratislavy prezentovala v roce 2000 tvorbu fotografa Beatles - rodáka z Banské Štiavnice, Dežo Hoffmanna. Na čelní stěně byla fotografie 2x3 m a v dalších místnostech bylo několik velkoformátových fotografií. V jednotlivých výstavních prostorách byla na stěnách „pouliční tabule“ s názvy lokalit, které proslavila slavná liverpoolská čtveřice – např. Abby Road, Penny Lane, Strawberry Fields. Nepřetržitě se promítal krátký dokument ve kterém o Dežovi hovořili významné osobnosti, které ve svém fotoateliéru fotografoval. V galerii vládla neopakovatelná atmosféra. Na vernisáž přišlo více než 700 návštěvníků. Mezi čestnými hosty byl místopředseda vlády Slovenské republiky, který měl nad výstavou záštitu a členové diplomatického sboru. V galerii byly velkoplošné obrazovky na které se promítal příběh vernisáže a dokumenty ze života Dežo Hoffmanna, které se prostřihávaly se záběry z nedalekého náměstí, kde více než 5000 lidí sledovalo dění v galerii na velkoplošné obrazovce, instalované nad podiem, na kterém koncertovala skupina Backwards, hrající repertoár Beatles (dvakrát vyhráli světový Beatlefest v New Yorku...). Moderátor koncertu mohl vstupovat do dění v galerii, právě tak, jako moderátor vernisáže do koncertu. Vznikla tak neuvěřitelná synergie. Výstavu navštívilo více než 40 000 platících návštěvníků.

V jízárně je v letních měsících instalována výstava Retrospektiva Karla Zlína. V bulletinu k výstavě se píše, že: „souborná výstava Karla Zlína je významným kulturním počinem... představena je zde jeho malířská, kresebná a grafická tvorba, plastika (menší formáty) a návrhy filmových plakátů. Nepřehlédnutelnou součástí této výstavy bude i připomenutí jeho literární činnosti – knihy poezie spojené s autorskými ilustracemi“. Nepochybně

obdivuhodný záběr autora. O to náročnější na kurátorské zpracování. Vyžaduje přísnou selekci, jednoznačnou, nápaditou koncepci.

Kurátor se při souborných výstavách pohybuje po ostré hraně, která odděluje významný počin od zklamání. Každý soudný divák nám dá za pravdu, že výše uvedenou výstavu není možné zařadit mezi počiny. Je totiž nevyváženým mixem technik a stylů, přičemž v každém nemusí být autor doma, je však úkolem a povinností kurátora uhlídat únosnou míru. Rozhodnout, co je do souborné výstavní kolekce vhodné a co její celkové vyznění neumocní.

„Problémem“ je i výška výstavní místnosti. Zákonitě by proto neměla být expozice instalována klasicky, na panelech. Vedle stěn se úplně ztrácejí, jsou doslova utopené, částečně je možno akceptovat vyšší panely ve středu místnosti. Ty naznačují, jak by v budoucnu mohly vypadat výstavy: musí respektovat prostor a umět jej vyplnit. Možná i v několika úrovních. Například tak, že do středu místnosti bude umístěný objekt, který se stane centrem expozice. Může to být rozměrné dílo, konstrukce, která se dekorativním zásahem změní na loď, koš balónu, vyhlídkovou plošinu apod. Vhodným zpestřením by bylo tematické propojení výstav s hudebními nahrávkami. Při závažnějších instalacích je možné využít aranžovaná pásma, opakující se nepřetržitě ve smyčce, různé ruchy, které přinesou svět do interiéru.

Expozice ve Wortnerově je pokračováním nezáživného letního programu galerie (výstava Nebe a dudy dvou absolventů pražské AVU). Dojem z této expozice je přinejmenším rozpačitý. V textu na webové stránce se píše, že jde o „kontrast mezi fantazií, narativitou a existenciální expresivitou“, anebo o „dialog mezi zdánlivě nesourodivými exponáty“. Nepochybně jde o mladé umělce, kteří mají právo tvořit nekonvenčně. Bylo by však naivní domnívat se, že v době dovolených, právě jejich nekonvenční tvorba přitáhne do galerie mladé návštěvníky. Do výstavních prostor chodívají většinou příslušníci střední a starší generace a tyto výše uvedená výstava neosloví. Proto je třeba změnit koncepci výstav a vystavovat díla, která mají vnitřní hodnotu, zaměřovat se na kvalitu a současně na vhodnost kolekce do tohoto interiéru. Prostory ve Wortnerově domě jsou velmi členité a velké na jednu samostatnou výstavu. Vhodnější by bylo využít je na dvě až tři paralelní výstavy (současná expozice je pokusem o takovéto řešení), co by současně umožnilo najít širší záběr návštěvníků.

Propagace galerie pomocí dvou úzkých bannerů přímo na budově nepřináší, ani v budoucnu nepřinese kýžený efekt. Možností je několik: transparent přes ulici, podlahová grafika před galerií na ulici apod. Musí to být způsob, který kolemjdoucí nesmí přehlédnout a musí si ho všimnout.

Mezinárodní muzeum keramiky Bechyně

Instalované je v budovách někdejšího zámeckého pivovaru. Zápasí se zde o prostor s lidmi – expozice nemá ani fantazii, ani důstojnost. Pravděpodobně se nepodaří vyměnit nejnevhodnější dlažbu do muzea keramiky za jinou, tak alespoň neinstalujte exponáty přímo na podlahu. Instalace expozice připomíná svou formou místní výstavu osvětového střediska, anebo lidové školy umění. Lukrativní prostory mají nevhodný osvětlovací systém.

K podpoře názvu „mezinárodní“ očekává návštěvník širší záběr a vyšší koncepční ucelenost. Nestačí uvést autory z několika zemí – připomíná to socialistický přístup a překážení.

Mezi výstavou a muzeem je rozdíl – chybí tu totiž rozměr času, historické exponáty a zlomová jména velkých výtvarníků alespoň ve formě panelových informací. V muzeu keramiky návštěvník může očekávat i užitkové předměty s vysokou uměleckou hodnotou. Je třeba udělat si jasno, změnit myšlení, vypracovat jasný tah na branku, koncepci propagace a v první řadě nekompromisně vyhodit socialistický výstavní fundus. Návrh nového bude záviset od přijaté koncepce a vyhodnocení struktury exponátů podle velikosti a hmotnosti.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Na webových stránkách se dočtete, že Hluboká nad Vltavou patří k nejnavštěvovanějším místům v České republice. Je snadné tomu uvěřit, neboť zámek, ZOO, hudební slavnosti, Veterán Rallye Křivonoska, Lovecké slavnosti a nakonec Alšova jihočeská galerie mohou být velkými lákadly pro návštěvníky. Mohou, a přece v případě galerie něco nefunguje. Měla by být rovnocenným partnerem zámku, je proto nepochopitelné, když se ve Výroční zprávě galerie mezi strategickými úkoly na rok 2010 jako první bod uvádí: „udržet celkovou návštěvnost galerie na úrovni 30 000 návštěvníků...“

V galerii, která působí ve třech objektech, kde jen v jednom z nich, na Hluboké, musí takovouto návštěvnost dosáhnout jednou dynamicky na-instalovanou a kvalitně propagovanou výstavou! To za prvé.

A za druhé: Počet návštěvníků je velmi relativní. Je s ním možné argumentovat jen pokud jde o úspěšnost konkrétní expozice, kde se jednoznačně ukáže, že výstava měla úspěch, že byl o ní zájem anebo nebyl. Takovýmto údajem můžeme jednoznačně říct jen to, že díky této anebo oné výstavě se zvýšila návštěvnost galerie.

Určitě je však nemožné použít údaj o počtu návštěvníků za rok na všech pořádaných